

פסק הלכה במחלוקת רבי ורבנן

ספר העיטור הלכות ציצית דף טו טור ד

והוצרכנו לפרש עכוב שניהם וע"ז שנינו התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינה מעכבת את התכלת קס"ד
שאם אין לו משני מינים אלו אלא אחד מטיל זה בל"ז **דכי אמר רחמנא ב' מינין למצוה אבל לא לעכב** לימא
מתניתן דלא כר' דתניא וראיתם אותו מלמד שמעכבין זא"ז **דתרווייהו חדא מצוה כערבה שבלולב** ד"ר
5 **וחכ"א שניהם אין מעכבין זא"ז כתפלין ש"ר וש"י ולכתחלה בעי' ב' מינים למצוה ואי לית ליה תכלת עביד**
ליה צמר במקומו ... אפי' תימא ר' מהדרין לאוקמא כר' משום דר' סתמא למתניתן ... ומסתב' לן בד' מינין
שבלולב נמי מצוה להקדים לולב להדס. והדס לערבה כסדר הכתוב ואם הקדים יצא ... מאן תנא דפליג
עליה דר' כלומר מאן חכמים האי תנא ותני בלשון חכמים ומשום דהנהו תנאי שאמרו משום ר' יוחנן ב"נ
10 **דתניא אין לו תכלת מטיל לבן דעת המפרשים מטיל לבן כדינו לטלית צמר צמר לפשתים פשתים לכלך**
כלך. ומסתב' לן חדא דמלתא רחוקה היא דרחמנא אמר תכלת עמרא היא ורמינן ביה כתנא כמה דאפשר
לאהדורי עלוי דתכלת מצוה לאהדורי ועוד לבן לא הוי אלא ב' חוטינן ואנן דל"ל תכלת מ"ט רמינן ז' בב' סגי
אלא מדרמי ד' שנים הם במקום לבן ושנים במקום תכלת. הלכך הני דתכלת עבדו מצמר ולא מחסיר מיניה
אלא צבעא והיינו דקאמר אין לו תכלת מטיל חוטי צמר לבן במקומו ובמקום לבן כדינו בצמר וכדינו בשאר
15 **בגדים ומטיל לבן כל ד' חוטינן וכל לבן ששנינו צמר היא ... והלכתא האידינא דליכא תכלת קי"ל כר"י ב"נ**
דמדקתני לברייתא בלשון חכמים הלכה כוותיה והלכה כר' מחבירו ולא מחביריו כן פסק רבינו אלפסי ז"ל
ור' אפרים ז"ל אבל ר' ברוך חלק ופ' הלכה דמעכב אחת מהן וציצת דרבנן היא וליתא להאי פיסקא דמתניתן
ד"ה היא כדפרשינן ועוד אי איתא דמדאורייתא זה בלא זה לאו מצוה היא עכשיו שאין תכלת אין סדין
בציצת אפילו דרבנן וה"ה בד' ציצת דמעכבין זא"ז דבתלתא לא הוה ציצת דרבנן ואם הטיל לבן בלא תכלת
20 **לא קיים מצות לבן כדאמרינן לעיל**

המאור הקטן מסכת שבת דף יב עמוד א

והוי יודע שדעתנו נוטה שהתכלת מעכבת את הלבן והלבן את התכלת ואף על גב דתניא וחכמים אומרים
אין מעכבין הא פרישנא בגמרא דמאן חכמים יחידאה הוא כדאמרינן בגמרא מאן תנא דפליג עליה דרבי ר'
יצחק הוא דאמר אין לו תכלת מטיל לו לבן הילכך הדרינן לכללא דנקטינן הלכה כרבי מחבירו ואף על גב
25 דברייתא קתני לה לדר' יצחק בלשון חכמים לסתמא דברייתא לא חיישינן ודר' עדיפא משום דגרסינן התם
א"ל לוי לשמואל אריוך לא תיתיב אכרעך עד דמפרשת לה להא מילתא התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן
אינו מעכב את התכלת מאי היא וכו' **מדקא מהדרין לפרושה למתניתין לאפוקה למתני' מפשטה ולאוקמא**
אליבא דר' (דלא) כהלכתא וכן נראה מדברי ר"ש קיראה בעל הלכות ראשונות שלא כתב משנה זו והתכלת
אינה מעכבת את הלבן בהלכות ציצית שלו **ומנהג קדמונינו הבאים אחרי הרי"ף לסמוך עליו** כאשר ישאל
30 איש בדבר האלקים וממנו פשט המנהג בינינו כמו שהוא נהוג היום ונחנו מה לחלוק ולשנות ועל כן אנחנו
יוצאים בעקבי הראשונים.

מלחמת ה' מסכת שבת דף יב עמוד א

ומה שאמר בעל המאור ז"ל שדעתו נוטה שהתכלת מעכבת את הלבן מדמהדרין לפרושה למתני' אליבא
דרבי אינה ראייה של כלום **דמשום דרבי סתמינהו למתני' מהדרי לאוקומא כוותיה** כדאמרינן במס' גיטין
מהדרי אדרבי מאיר משום דסתם מתני' רבי מאיר ואף על גב דלית הלכתא כותיה כדמפורש בגמרא ויש
35 כיוצא בהן בתלמוד הרבה אבל כיון דאמרינן בגמרא ורבנן ותניא בביריתא וחכמים משמע **דרבי יחידאה**
הוא ועוד דכיון דרבי יצחק ורבי נתן ורבי יוסי הגלילי ורבי יוחנן בן נורי כולוהו ס"ל אין מעכבין הלכה כותייהו
דאין דבריו של א' במקום שנים וקי"ל הלכה כרבי מחבירו ולא מחביריו ואינהו רבים ואיהו יחיד לגביהו

ועוד דסוגיין כותייהו דאקשינן גבי גזרה משום קלא אילן ולא יהא אלא לבן בעלמא ומפרקי' הי"מ דליכא מיניה וכו' ולא אמרינן דלבן לחודיה לא פטר ואיכא איסורא שלא במקום מצוה והנה הוא פוטר כל העולם כולו מן הדין שאם כדבריו אנו שאין לנו תכלת אין אנו צריכין להטיל לבן ואם יאמר שהוא חייב מדברי סופרים יראנו היכן תקנו חכמים זו התקנה ואף על פי שאמרו בגמרא אליבא דרב נחמן אימא או צמר או פשתים לא אמרו אלא בטלית של דבריהם שאינו אלא אחד משתייהן אבל בטלית שחייב מן התורה צריך תכלת ולבן ובלאו הכי לא מפטר והנה לבעל המאור עכשיו במקומות הללו אין אדם צריך להטיל לבן לבדו וכ"ש שאסור בשבת ולא עוד אלא שחייב חטאת דהוה ליה כד' ציציות שמעכבות זו את זו והוה ליה טלית שאינה מצוייצת כהלכתה וכל היוצא בה חייב חטאת אף על פי שבטלית של דבריהם יוצאים כיון דהיא מצוייצת כחיובא בטליה לגבה אבל בטלית דאורייתא מקצת ציצית הן ולא חשיבי ולא בטלי וכבר קבלנו עדותו שכל ימיו פטר עצמו מן הציצית כדבריו הללו והרי אבות קדמונים מימות הגאונים נהגו לצאת בטלית שיש בה לבן בלא תכלת ומימרא דרב נחמן גופא דאמר או צמר או פשתים הויה תיובתיה שאילו היו התכלת והלבן מעכבין זה את זה לא היו חכמים מצריכין להטיל אחת בטלית שאי אפשר להטיל בה שניהם שהרי אין באחד מהם זכר לקיום מצות ציצית וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון ואפילו היה חייב מן התורה במין אחד היה להם לאוסרו שלא להטילו כדי שלא יטילו בו אף המין האחר כמו שגזר בעל המאור וחביריו שלא להטיל בסדין לבן כדי שלא יטילו בו אף תכלת אלא ודאי כדברי רבינו יצחק ור' שלמה ז"ל עיקר וכל הפורש מהם כפורש מן החיים ואף דעת רבי חננאל ז"ל נראה שהוא כן שכתב כאן בפירושו בלשון הזה וסדין בציצית ב"ש פוטרין וב"ה מחייבין והלכתא כב"ה והשמועות עצמן אומרות לך דרוש כן כמו שפ"י והדברים מודיעים שכולם נכוחים למבין וישרים למוצאי דעת ואשרי המדבר לאוזן השומעת :

הלכות קטנות לדא"ש (מנחות) הלכות ציצית סימן ז

ז [מנחות לח ב] התכלת אינה מעכבת את הלבן וכו' לימא מתני' דלא כרבי דתניא וראיתם אותנו מלמד שמעכבין זה את זה דברי רבי וחכ"א אין מעכבין. ומסיק (שם ב) אמר רבא לא נצרכה אלא לגרדומין דאי אגרדום תכלת וקאי אלבן או אגרדום לבן וקאי אתכלת לית לן בה. דאמרי בני ר' חייא גרדומי תכלת וגרדומי אזוב כשירין. וכמה שיעור גרדומי אמר מר בר המדורי אמר שמואל כדי לעונבן. משמע דאי אגרדום תרוייהו פסילי אפילו נשאר בהם כדי עניבה ולכך הי האומר ר"ת דעכשיו שנותנין ד' חוטין שנים משום לבן [ס"א ושנים משום תכלת] וכופלין אותם לח' אם נפסקו ב' מן הח' ונשאר בהם כדי עניבה כשר. ואם נפסקו ג' פסול שמא לא נשאר בהם אלא חוט אחד שלם. וי"א דהך שינויא דגרדומין אליבא דרבי. דלרבנן אתיא מתני' כפשטה דתכלת אינה מעכבת את הלבן כלל אלא דדחיק תלמודא לאוקמי למתניתין אליבא דר' ובגרדומי. ודוקא לרבי דאית ליה דמעכבין זה את זה ותרוייהו מצוה אחת מועיל השלם לחבירו כאילו כולן שלמים אבל לרבנן דלא מעכבין אהדדי הוה כב' מצות ואי אגרדום חד ואי קאי אידך אין מועילין זה מזה : ואין הלכה כרבי דר' יוחנן בן נורי פליג עליה וקי"ל הלכה כרבי מחבירו ולא מרבו. ולא מסתבר דתיהו מילתא דרבי חייא בפלוגתא דרבי ורבנן אלא ככ"ע אתיא.

וי"מ אי אגרדום תכלת וקאי אלבן היינו דנפסק החוט מעיקרו ולא נשתייר בו אלא כל שהוא. לרבי דס"ל מעכבין זה את זה [ס"א דלעולם צריך ב' חוטי לבן וב' חוטי תכלת] מצוה אחת הן ומועיל השלם לחבירו אבל לרבנן דסברי דאין מעכבין זה את זה (הא) [אלא] בין יש לו תכלת בין יש לו לבן צריך שיתן ארבע חוטין [ס"א פ"י אפי' הן ממין אחד] אם נפסק החוט מעיקרו פסול דכיון דנפסק במקום חיבורו בכנף ולא נשאר כ"א ג' חוטין. אבל אם נפסק מכל ארבעתן ונשתייר בהן כדי עניבה כשר. והא דמייתי הא דבני רבי חייא אהא דאמר רבא לא נצרכא אלא לגרדומין. לא שיהא לגמרי כההיא דר"ח אליבא דרבנן דמצרכי לכל [ס"א כההיא דבני ר' חייא דבני ר"ח = רבי חייא = אליבא דרבנן מצרכי לכל] ארבע חוטין כדי עניבה. וגרדומי תכלת אכל ד' חוטין קאי דאגרדום מקצתן ונשתייר מקצתן וכיוצא בו לרבא אליבא דרבי אי אגרדום חוטי תכלת לגמרי

ואשתייר חוטי לבן שלמים או להיפך. ולא מיייתי ראייה מבני ר"ח = רבי חייא = אלא דלא בעינן סופן כתחילתן למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. והא דקאמר רב נפסק חוט מעיקרו פסול לאו דוקא מעיקרו אלא כל שלא נשאר בו כדי עניבה נפסק מעיקרו קרי ליה. כיון דלא נשאר בו כדי הכשר. **ופירוש זה עיקר דגרומוי תכלת דבני ר' חייא משמע דאיגרומוי כל ארבעתן כי קורא לכל הציצית תכלת** כדקאמר (דף לט א) תכלת שכרך רובה כשירה. וכן רמי תכלתא לפרזומא דאינשי ביתיה (דף מג א) וכן משמע לישנא דגמ' דקאמרי (דף לט א) מאי שירין ומאי גרדומין לאו שירין דאיפסיק מנייהו ודאשתייר מנייהו גרדומי דאיגרומוי איגרומוי אלמא דגרדומי אכל ד' חוטי קאי. וכן משמע דומיא דגרדומי אזוב דקאי אכל ג' קלחי אזוב. **הלכך אפי' אי איגרומוי כל ח' חוטי ונשתייר בהן כדי עניבה כשר. ואם יש אפי' בחוט אחד פחות מכדי עניבה פסול.** איבעיא להו כדי עניבה כדי לענב כולהו בהדי הדדי או דלמא כל חד וחד לחודיה תיקו :

ואזלינן לחומרא ובעינן כדי לענבם כולהו בהדי הדדי.

הלכות קטנות למרדכי (מנחות) פרק התכלת [המתחיל ברמז תתקלט]

ואומר רבינו תם עכשיו שאנו נוהגין ד' פשוטיין שהן ח' כפולים כנגד תכלת ולבן אם נפסקו ארבע חוטיין ויודע שהם ב' חוטיין שנכפלו שהם כנגד הלבן או כנגד תכלת כשרים **בכדי עניבה** ואם אין [*יודע] [*יודע] פסול עד שיתברר לו ואפילו בג' חוטיין איכא לספוקי דשמא נפסקו הני חוטיין אחרים [*כנגדן. מ"י] ולא נשאר רק א' כהלכתו שלם והשאר איגרומויין ופסוליין **וכן עשה ר"ת מעשה לפסול בג' חוטיין גרדומים ואין נראה לר"י** מדאמרינן לעיל [*פרק הקומץ דף לה] גבי רצועות דגרדומין פסול משמע דוקא התם דתשמישי קדושה נינהו אבל הכא דתשמישי מצוה כשר לגמרי דומיא דגרדומין רצועה ועוד דלקמן גבי שיריו וגרדומיו פ"ה שנפסקו [*כל] החוטיין למטה וא"כ **משמע דקאי אכל הציצית תכלת ולבן** ועוד דגרדומי אזוב כשרים לגמרי אפילו איגרומוי כולהו ודומיא דהכי ציצית דבחדא תני להו **ואומר ר"י דכשרים אפי' איגרומוי כולהו דמ"ל ב' מ"ל כולם** ועמא דבר מינייהו לקולא מינייהו לחומרא ומיהו בסמ"ג תפס לו שיטת ר"ת ואם תאמר אי איגרומוי כולהו כשר כדפריש ר"י אם כן לינקוט רבא רבותא לימא איגרומוי ציצית כשרים דמשמע בין לבן בין תכלת **ויש לומר ודאי לרבי דאמר מצוה אחת היא מהני השלם על גרדומי חבירו אבל לרבנן דתרי מצות הם לא מהני חד אחבריה ואפי' הכי מהני אי גרדום לבן או תכלת א"כ ה"ה כולהו** [*במשמע] [*דמ"ש] :